

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

30 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

SSN Piotr Telusiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 30 maja 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej M.Z. i K.Z.

oraz skargi kasacyjnej B. S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 31 stycznia 2022 r., I ACa 794/21,
wydanego w sprawie z powództwa M.Z. i K.Z.

przeciwko B. S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę,

1. uchyla zaskarżony wyrok w części:

a) zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 30 lipca 2021 r., XXIV C 378/17, przez oddalenie powództwa co do żądania odsetek od sumy 36 614,03 zł od 13 maja 2017 r. do 30 lipca 2021 r. i od 21 stycznia 2022 r. oraz od sum 43 839,60 zł i 209 698,28 CHF od 3 października 2020 r. do 30 lipca 2021 r. i od 21 stycznia 2022 r. i w tej części oddala apelację B. S.A. w W.;

b) oddalającej apelację M.Z. i K.Z. i zmienia wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 30 lipca 2021 r., XXIV C 378/17, w części oddalającej powództwo w ten sposób, że zasądza od B. S.A.

w W. łącznie na rzecz M.Z. i K.Z. odsetki ustawowe za opóźnienie od sum 374 798,60 (trzysta siedemdziesiąt cztery tysiące siedemset dziewięćdziesiąt osiem 60/100) zł i 12 424,23 (dwanaście tysięcy czterysta dwadzieścia cztery 23/100) CHF od 3 października 2020 r. do 30 lipca 2021 r. i od 21 stycznia 2022 r.;

2. oddała skargę kasacyjną B. S.A. w W.;

3. zasądza od B. S.A. w W. łącznie na rzecz M.Z. i K.Z. 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego.

Dariusz Pawłyszczke   Beata Janiszewska   Piotr Telusiewicz

(Ł.W.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 lipca 2021 r., XXIV C 378/17, Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu i zasądził od pozwanego banku łącznie na rzecz powodowych kredytobiorców 80 453,63 zł i 209 698,29 franków szwajcarskich (CHF) z odsetkami wskazanymi w wyroku – tytułem zwrotu nieprzedawnionych rat kredytu, zapłaconych po 15 września 2010 r. (43 839,60 zł i 209 698,28 CHF) oraz zwrotu wynikającej tylko z indeksacji części rat (36 614,03 zł) zapłaconych wcześniej (tj. w granicach pierwotnego, nieprzedawnionego żądania, obejmującego tylko część spłat wynikającą z indeksacji), oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie ze względu na przedawnienie.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że:

1. zasądził dodatkowo 374 798,60 zł i 12 424,23 CHF z odsetkami od 31 lipca 2021 r. do 20 stycznia 2022 r. tytułem zwrotu pozostałej części rat

zapłaconych przed 15 września 2010 r. (uwzględniając w tej części apelację kredytobiorców);

2. oddalił powództwo co do żądania odsetek od sum zasądzonych w pierwszej instancji za okresy do 30 lipca 2021 r. i od 21 stycznia 2022 r. (uwzględniając w tej części apelację banku),

oraz oddalił obydwie apelacje w pozostałym zakresie, czyli apelację powodów co do oddalenia żądania odsetek od sum zasądzonych dopiero w drugiej instancji za okres do 30 lipca 2021 r. i od 21 stycznia 2022 r. oraz apelację banku co do uwzględnienia powództwa w jakiegokolwiek części, a ponadto stwierdził w uzasadnieniu brak podstaw do uwzględnienia zarzutu zatrzymania.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 2 lipca 2008 r. powodowi małżonkowie zawarli z pozwanym bankiem umowę kredytu hipotecznego w wysokości 980 000 zł, indeksowanego do CHF kursem obowiązującym w banku w dniu wypłaty kredytu lub jego spłaty (odpowiednio kursem kupna lub sprzedaży). Sąd ten uznał, że postanowienia umowy dotyczące przeliczeń niezbędnych przy wykonywaniu umowy kredytu indeksowanego są niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. ze względu na prawo banku do jednostronnego ustalania kursu przeliczenia. Ponadto sama indeksacja jest niedozwolona ze względu na niedostateczne poinformowanie kredytobiorców o ryzyku związanym z możliwym wzrostem kursu CHF. Sąd odwoławczy uznał, że wymagalność roszczenia kredytobiorców o zwrot rat powstaje po złożeniu przez nich jednoznacznego oświadczenia o braku zgody na sanowanie klauzul abuzywnych i żądaniu uznania umowy za nieważną, co nastąpiło na posiedzeniu 2 lipca 2021 r. Biorąc pod uwagę czas konieczny na analizę przez bank tego stanowiska, Sąd odwoławczy uznał, że roszczenie stało się wymagalne z chwilą wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji 30 lipca 2021 r. Sąd Apelacyjny nie wyjaśnił przyczyn oddalenia powództwa co do żądania odsetek od 21 stycznia 2022 r.

W skardze kasacyjnej kredytobiorcy wniesli o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w części:

1. zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego przez oddalenie powództwa co do odsetek od sum zasądzonych w pierwszej instancji za okres:

a) od 36 614,03 zł od 13 maja 2017 r. do 30 lipca 2021 r. oraz od 21 stycznia 2022 r.,

b) od 43 839,60 zł i 209 698,28 CHF od 3 października 2020 r. do 30 lipca 2021 r. oraz od 21 stycznia 2022 r.;

2. oddalającej apelację kredytobiorców co do oddalenia w pierwszej instancji żądania odsetek od pozostałych sum, zasądzonych dopiero w drugiej instancji w uwzględnieniu apelacji, za okres od 3 października 2020 r. do 30 lipca 2021 r. oraz od 21 stycznia 2022 r.;

zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 w zw. z art. 455, 405, 410 i 385¹ § 1 k.c. przez uznanie, że do wymagalności roszczenia o zwrot świadczenia nienależnego nie wystarczy otrzymanie przez bank wezwania do zapłaty, co nastąpiło 13 maja 2017 r. co do 209 056,03 zł oraz 3 października 2020 r. co do 246 196,20 zł i 222 122,51 CHF.

Bank w swojej skardze kasacyjnej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej jego apelację oraz zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego przez zasądzenie od banku 374 798,60 zł i 12 424,23 CHF z odsetkami, zarzucając naruszenie:

1) przepisów postępowania, tj. art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez rozstrzyganie o skutkach abuzywności wyłącznie na podstawie przepisów obowiązujących w dniu zawarcia umowy, zamiast zastosowania art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu z dnia zamknięcia rozprawy (po nowelizacji z 24 stycznia 2009 r.), co pozwoliłoby uznanie umowy za ważną,

oraz prawa materialnego:

2) art. 189 k.p.c. przez przyjęcie, że kredytobiorcy mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy;

3) art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385² k.c. przez pominięcie okoliczności mających miejsce po zawarciu umowy, chociaż mogą one mieć znaczenie dowodowe przy ocenie abuzywności kwestionowanego postanowienia na dzień zawarcia umowy;

4) art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 385² k.c. przez pominięcie wiedzy i doświadczenia kredytobiorcy;

5) art. 385¹ § 1, 3 i 4 k.c., przez stwierdzenie, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione;

6) art. 385¹ § 1 przez stwierdzenie, że sporne klauzule były niejednoznaczne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interes kredytobiorców;

7) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez stwierdzenie upadku umowy bez poinformowania uprzednio kredytobiorców o skutkach takiego rozstrzygnięcia;

8) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez stwierdzenie upadku umowy w sytuacji, gdy było to obiektywnie niekorzystne dla kredytobiorców;

9) art. 385¹ § 1 k.c. przez potraktowanie „klauzuli spreadu” i „klauzuli ryzyka” jako jednego niedozwolonego postanowienia, choć Sąd Apelacyjny tylko co do „klauzuli spreadu” stwierdził abuzywny charakter;

10) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, 31 ust. 3 i 32 ust. 1 Konstytucji przez uznanie całej umowy za nieważną, co stoi w sprzeczności z zasadą proporcjonalności, równości, pewności prawa oraz utrzymania w mocy umowy w zakresie niedotkniętym abuzywnością, a także pozostaje w sprzeczności z interesem innych konsumentów oraz konkurentów pozwanego banku;

11) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez uznanie klauzul za abuzywne, a umowy za nieważną mimo usunięcia abuzywnych klauzul aneksem z 7 października 2011 r.;

12) art. 358 § 2 w zw. z art. 385¹ § 2 i art. 58 § 1 k.c. oraz art. 24 ust. 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim i art. 41 pr.weksl. przez niezastosowanie kursu średniego NBP w miejsce „klauzuli spreadu”;

13) art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 354 § 1 k.c. oraz art. 56 k.c. przez przyjęcie, że brak jest zgodnych oświadczeń woli w przedmiocie kursów stosowanych do przeliczeń;

14) art. 405 i 410 § 2 k.c. przez ich zastosowanie, ewentualnie art. 409 k.c. przez jego niezastosowanie, i stwierdzenie, że bank bezpodstawnie wzbogacił się kosztem kredytobiorców;

15) art. 481 w zw. z art. 455 k.c. przez zasądzenie odsetek od daty wcześniejszej niż dzień wydania prawomocnego wyroku (tj. wyroku Sądu drugiej instancji);

16) art. 496 w zw. z art. 497 k.c. przez oddalenie zarzutu zatrzymania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Poniższe omówienie zarzutów kasacyjnych odwołuje się do zarzutów kasacyjnych pozwanego banku, z wyjątkiem omówionego w pkt 10 zagadnienia wymagalności roszczenia o zwrot świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy, zagadnienia będącego podstawą zarzutów obu stron.

2. Nie doszło do zarzuconego naruszenia przepisów postępowania (zarzut nr 1). Artykuł 316 k.p.c. nakazuje uwzględnienie wszystkich ustalonych faktów mających miejsce do zamknięcia rozprawy oraz stanu prawnego z tego dnia. Jednak stan prawny z dnia zamknięcia rozprawy obejmuje też normy intertemporalne, a one zazwyczaj nakazują ocenę prawną umowy według stanu prawnego z dnia jej zawarcia. Sąd odwoławczy nie przeoczył nowelizacji art. 358 § 2 k.c. po zawarciu umowy, lecz uznał, że wynikająca z niego norma nie znajdowała zastosowania w sprawie. Taką oceną Sąd nie mógł naruszyć art. 316 § 1 k.p.c., a co najwyżej mógł naruszyć przepisy określające zakres czasowy umów poddanych nowemu brzmieniu art. 358 § 2 k.c. Ponadto zarzut jest sprzeczny z uchwałą całej Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, która wyklucza zastąpienie abuzywnych klauzul innymi sposobami określenia kursu, w tym na podstawie przepisów późniejszych. Oceny abuzywności dokonuje się na moment zawarcia umowy (art. 385² k.c.), a nie zamknięcia rozprawy.

3. Według banku klauzule związane z indeksacją zostały indywidualnie uzgodnione, ponieważ kredytobiorcy świadomie wybrali kredyt indeksowany do CHF, oprocentowany w oparciu o LIBOR, mimo zaoferowania przez bank w pierwszej kolejności kredytu nieindeksowanego, oprocentowanego w oparciu o WIBOR. Jednak możliwość wyboru rodzaju kredytu nie oznacza indywidualnych negocjacji sposobu ustalania kursów przeliczania złotych na CHF i odwrotnie. Bank nie twierdzi, aby zaoferował kredytobiorcom inny sposób ustalania kursu (np. kurs średni NBP lub

ogłoszony przez Reuters) w zamian za wyższą marżę lub inną korzyść banku, a kredytobiorcy to odrzucili. Zarzut nr 5 jest niezasadny.

4. Kolejnym warunkiem oceny postanowienia umowy określającego świadczenia główne stron, jako niedozwolonego, jest sformułowanie go w sposób niejednoznaczny. Odesłanie w umowie do tabeli kursowej ogłaszanej przez bank pod względem wyłącznie językowym jest jednoznaczne. Jednak utrwalona i obecnie już jednolita linia orzecznicza do spełnienia warunku jednoznaczności wymaga nie tylko jednoznaczności językowej, lecz także wskazania, w jaki sposób dane postanowienie umowy wpływa na świadczenia stron. Tymczasem ani umowa, ani ogłoszony przez bank regulamin, nie określają, w jaki weryfikowalny sposób bank ustala kursy walut. Zarzut nr 6 w tym zakresie nie jest zasadny.

5. Zarzuty nr 3, 4 i 6 zmierzają do podważenia zakwalifikowania odesłania do tabel kursowych banku jako postanowienia niedozwolonego. Stosowane przy indeksacji kursy walut obcych, ogłaszane przez banki na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank., wiążą klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu. Istotne jest jednak to, że nie można umową z wiązać konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie związanie przyszłym kursem za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Przy tym oceny abuzywności dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (art. 385² k.c.) i późniejsza praktyka wykonywania umowy przez przedsiębiorcę nie jest istotna, nawet jeżeli była uczciwa (tj. bank zmieniał kursy stosownie do zmian rynkowych). Przymioty konsumenta w postaci jego wiedzy i doświadczenia także nie są istotne, gdyż nie są okolicznościami zawarcia umowy w rozumieniu art. 385² k.c.

6. Skoro Sąd drugiej instancji zasadnie uznał klauzule przeliczeniowe za abuzywne, nie wiążą one kredytobiorców (art. 385¹ § 1 k.c.), czyli należy je uważać za nigdy niezawarte w umowie. Umów kredytów indeksowanych, z niewiązącymi klauzulami przeliczeniowymi, dotyczy powołana już wyżej uchwała SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, która nadała moc zasady prawnej tezom:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi

niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), uniemożliwiają uznanie umowy za ważną w jakimkolwiek zakresie. Dlatego zarzuty nr 7-10, 12 i 13 nie mogły zostać uznane za zasadne.

7. W zarzucie nr 11 bank powołał się na aneks do umowy usuwający niedozwolone postanowienia. Aneks ten dał kredytobiorcom prawo do spłaty kredytu w CHF, co czyniło bezprzedmiotowym zarzut możliwości manipulowania kursem przez bank. Aneks mógłby sanować pierwotną nieuczciwość umowy, gdyby miał charakter ugody co do sporu o ważność umowy. W przypadku ugody postanowienia nią objęte stają się postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi, a tym samym wyłączonymi z oceny na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. Jednak bank nie podnosił, aby celem zawarcia aneksu była ugoda co do spłat dokonanych wcześniej oraz co do ważności umowy. Aneks nie wymienia istniejącego lub mogącego powstać sporu, a tym samym nie jest ugodą w rozumieniu art. 917 k.c. Strony dodały jedynie dodatkową możliwość spłaty rat w CHF, co nie spowodowało powstania nowego stosunku prawnego, a pierwotny stosunek kredytu od początku nie istniał. Strony nie negocjowały wysokości wyrażonego w CHF zadłużenia na chwilę zawarcia aneksu.

8. Zarzut nr 14, dotyczący naruszenia art. 410 k.c., jest chybiony, gdyż przepis ten stanowi jedynie o konsekwencjach nieważności umowy. Przepis nie stanowi o samej nieważności, o jej przyczynach, a spór stron dotyczył tego, czy umowa jest ważna. Bank nie zarzucał, aby w przypadku nieważności umowy nie powstawał obowiązek zwrotu świadczeń.

9. W powołanej wyżej uchwale z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 Sąd Najwyższy uznał, że bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu,

w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy. Konsekwentnie należy uznać, że roszczenie kredytobiorcy o zwrot rat staje się wymagalne po wezwaniu banku do zwrotu spłat z powołaniem się na podniesiony jednocześnie lub uprzednio zarzut niezwiązania postanowieniami umowy. Nie jest zasadny zarzut banku nr 15 naruszenia art. 455 k.c. przez zasądzenie odsetek za okres przed dniem wydania wyroku Sądu odwoławczego.

10. Natomiast art. 455 k.c. został naruszony wobec kredytobiorców przez oddalenie powództwa co do odsetek za okres od wezwania do zapłaty do wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji. Przy tym art. 481 k.c. nie mógł zostać naruszony, gdyż żadna ze stron nie kwestionuje, że odsetki przysługują od chwili pozostawania w opóźnieniu. Spór dotyczył początkowej daty opóźnienia, a nie istnienia prawa do odsetek.

11. Prawo zatrzymania nie przysługuje przeciwko roszczeniu o świadczenie tego samego rodzaju, co świadczenie będące podstawą zarzutu zatrzymania (zob. uchwały składu 7 sędziów SN: z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, i z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24). Zarzut nr 16. jest niezasadny.

12. Umowa w chwili wydania wyroku przez Sąd drugiej instancji była w trakcie wykonywania, a ustalenie nieważności usuwało niepewność prawną co do dalszych obowiązków stron, co przesądza o istnieniu interesu prawnego (por. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., II CSK 495/18). Zarzut nr 2 nie jest zasadny.

13. Zarzuty kasacyjne pozwanego były niezasadne i Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną banku.

Natomiast zasadny jest zarzut kredytobiorców pozbawienia ich prawa do odsetek za okres po wezwaniu do zapłaty (zob. wyżej pkt 10). Powodowie wnieśli o orzeczenie co do istoty sprawy, a naruszenie art. 455 k.c. jest oczywiście uzasadnione. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części zaskarżonej przez powodów i w tej części rozpoznał apelację:

a) banku (tj. w części, w której, uwzględniając tę apelację, Sąd odwoławczy oddalił powództwo co do żądania odsetek za okres do wydania wyroku Sądu pierwszej instancji i od 21 stycznia 2022 r.) i w tej części oddalił tę apelację,

b) kredytobiorców i zmienił wyrok Sądu Okręgowego przez zasądzenie odsetek od sum zasądzonych dopiero w drugiej instancji za okres do wydania wyroku przez Sąd Okręgowy i od 21 stycznia 2022 r. (Sąd Apelacyjny w ogóle nie wyjaśnił oddalenia apelacji kredytobiorców co do odsetek na przyszłość od 21 stycznia 2022 r.).

Podstawą rozstrzygnięcia o skardze kasacyjnej powodów był art. 398¹⁶ k.p.c.

Dariusz Pawłyszcz

Beata Janiszewska

Piotr Telusiewicz

G.G.)

[a.ł]